

Innhold

Forkortelse og referanser til Smiths arbeider	5
Forord	7
DEL I	
INNLEDNING	17
DEL II	
SMITHS MORALTEORI	25
Kapittel 1	
Innledning: Et moralsk «jeg» krever et «vi»	27
I landsbyen dømmer vi hverandre moralsk.....	28
Vi dømmer andre fordi vi er genuint interessert i andre mennesker	30
Hvordan resten av den delen av boken er organisert	32
Kapittel 2	
Smiths sympati	35
Smiths sympati er basert på innlevelse i situasjonen.....	35
Smiths sympati er ikke selvisk.....	38
Sympatiloven: Det er lettere å sympatisere med glede enn med sorg	38
Gleden av harmoni i gjensidig sympati og smerten med disharmoni	40

Kapittel 3

Hvordan vi dømmer hverandre	43
Vi streber etter å oppnå harmoni i gjensidig sympati og å unngå disharmoni	43
Når vi dømmer intensjonen bak en handling, dømmer vi om den er passende eller upassende.....	44
Utvikling av oppførselsregler	47
Hva som er passende, sammenliknes med anstendighetspunktet. Asymmetrisk dømming av avvik fra anstendighetspunkt for sosiale og usosiale følelser	48
Anstendighetspunktet for uttrykk av selviske følelser.....	52
Hvorfor diskuterer vi kjærlighetsfilmer rundt lunsjbordet og ikke amputasjoner?	54
Anstendighetspunktet for rike er forskjellig fra anstendighetspunktet for fattige	55
Velmenende velgjerning krever belønning, ondsinnede skadelige handlinger krever straff.....	57
Hvordan tilfeldigheter påvirker tilskuernes dømming av konsekvenser	59

Kapittel 4

Hvordan vi dømmer oss selv	62
Vi dømmer oss selv på samme måte som vi dømmer andre	62
Prosessen med å dømme oss selv	64
Sosial avstand og utvikling av moralske sentimententer	66
Mennesker ønsker ikke bare ros, men også å være rosverdige.....	67
Mennesker frykter ikke bare kländer, men også å være kländerverdige.....	70
Hvordan utvikles ideen om å være et godt menneske?	71

Kapittel 5

Normer, rettferdsnormer og velgjerningsnormer	73
Normer er abstrakte	74
Når følger vi oppførselsregler, og når følger vi våre underliggende følelser?	77
Rettferd er nødvendig for samfunnet, brudd kan straffes	79
Grunnlaget for straff er sinne, ikke fornuft og nytte.....	82
Lov utenfor loven: Mafia.....	84
Velgjerninger er frivillige, mangel på velgjerninger kan ikke straffes	86
Vi hjelper andre på grunn av omtanke for vår karakter, ikke av omtanke for dem.....	88
Er ikke alle mennesker like mye verd?	91

Kapittel 6

Hvordan vane, moter og nytte påvirker moralske sentimenter	94
Hvordan vane og moter påvirker vår estetiske sans	94
Hvordan moter og vane påvirke moralske verdier.....	97
Hvordan hyppig bruk av metaforer påvirker politikken	98
Hvordan nytte påvirker moralske verdier: historien om fattigmannens sønn	101

Kapittel 7

Vi dømmer karakteren til en person om den påvirker egen lykke og andres lykke	105
Hvordan egen karakter påvirker egen lykke	105
Hvordan karakteren påvirker lykken til familien, venner, naboer og kollegaer	107
Hvordan karakteren påvirker samfunnet og nasjonen	108
Utopisk politikk om å gjøre verden til et bedre sted.....	112

Kapittel 8

Grunnlaget for statsdannelse: Hobbes versus Smith	115
Samfunnskontrakt: Hobbes versus Smith	115
Samfunn utenfor loven: Pirater	118

Kapittel 9

Politisering av akademia og yringskultur	121
Motargumenter nødvendig i søken etter sannhet og kunnskap	124
Rettferdsnormer i akademisk yringskultur	126
Velgjerningsnormer i akademisk yringskultur	128
Innsnevring av yringsrommet i et politisert akademia.....	129

DEL III

SMITHS MARKEDSTEORI	133
----------------------------------	-----

Kapittel 10

Mirakelet: skapt av mennesker, ikke designet	135
Fra permanent fattigdom til velstand	135
Nasjonens velstand er menneskers muligheter til å dekke sine behov og ønsker, ikke beholdningen av gull	139
Velstandsøkningen er et resultat av menneskelig handling, ikke av design.....	141

Kapittel 11

Arbeidsdeling er grunnlaget for velstand	143
Økt arbeidsdeling øker velstand	143
Arbeidsdeling utvikler «ferdighet, dyktighet og dømmekraft»	145
Tilbøyeligheten til å inngå avtaler og bytte ting med hverandre er opprinnelsen til arbeidsdelingen	147
«Usynlig hånd»-metaforen	149

Kapittel 12

Markeder og individuell frihet..... 154
 Frivilligheten i markedet dyrker frem interessen for andre..... 155
 Hvor frivillige er markedsbytte? 157
 Markeder reiser ikke moralsk pekefinger, men mennesker gjør 159
 Arbeidsdelingen begrenses av omfanget av markedet 161
 Erfaringer i markedsprosessen fremmer tillit til fremmede og markedet..... 163
 Individuell frihet og overflod er menneskehetens største velsignelser 165
 Fremmer markeder ulikhet? 168

Kapittel 13

Statens rolle i et velstyrt samfunn..... 172
 Forsvar mot ytre fiender er nødvendig for å opprettholde lov og orden internt 172
 Statens oppgave er å administrere et rettssystem 173
 Kontekstuell kunnskap versus systemkunnskap 174
 Statens oppgave er å drifte enkelte offentlige institusjoner som private ikke kan tilby 176
 Smiths skolepolitikk 181
 Norsk skolepolitikk 182

Kapittel 14

Verdier i klansamfunn og markedssamfunn 187
 Markedsbytte er frivillig mellom individer, mens gavebytte er basert på kollektiv plikt..... 189
 Kollektive verdier i klansamfunn, individuelle verdier i markeder ... 191
 Lov og orden klansamfunn 193
 Et velfungerende samfunn krever harmoni mellom skrevne lover og moralske verdier 195
 Framvekst av parallelle rettssystemer i Vest-Europa 197

DEL IV

SMITHS TEORI VERSUS MODERNE

ØKONOMISK TEORI	203
------------------------------	-----

Kapittel 15

Smiths teori versus moderne økonomisk teori	205
--	-----

Rasjonell individualisme i moderne økonomisk teori	205
--	-----

Sosial individualisme i Smiths teorier	207
--	-----

Adferdsøkonomi versus Adam Smiths moralteori	209
--	-----

Negative eksternaliteter	212
--------------------------------	-----

Frihetens tragedie i allmenningen	216
---	-----

Etter Nash, hvem trenger Adam Smith?	217
--	-----

Smiths markedsteori er prosess, ikke statisk	221
--	-----

DEL V

AVSLUTNING	227
-------------------------	-----

Referanser	231
-------------------------	-----